

Inför ett byråkratitak i välfärden

Svenska Dagbladet den 18 januari 2020

Sitt dåliga rykte till trots är byråkrati något som människan är väldigt bra på att skapa. Länder, organisationer och företag bygger obönhörligen upp myriader av strukturer och regler. Till viss del är det bra och nödvändigt, exempelvis för att arbetsplatser ska vara trygga och säkra samt för att värna om miljön. Men nästan alltid går regelivrandet överstyr. Alla har säkert sina favoritexempel men jag erinrar mig särskilt tidigt i min karriär när en möbelpolicy damp ner i inkorgen.

Men om byråkrati ändå är ett nödvändigt gissel, hur kan vi sätta det på plats och lindra dess värsta avarter? Vi borde kunna hämta inspiration från ett helt annat område, omstöpningsbudgetramverket.

I dag kan det framstå som märkligt, men det svenska budgetramverket var tidigare ett av det svagaste i Europa. I en ranking 1991 av den framstående tyska ekonomen Jürgen von Hagen placerades budgetinstitutionerna i Sverige på nära Greklands nivå.

Den största svagheten i Sverige var att diverse politiska önskemål summerades utan tillräcklig sällning och prioritering. Till slut blev summan av alla önskemål för stor i förhållande till vad ekonomin och skattebetalarna kunde bära.

Efter Lindbeckkommissionens förslag 1993 stöptes budgetprocessen om i grunden. Därtill infördes en ordning där alla offentliga utgifter måste rymmas under ett i förväg beslutat utgiftstak.

Kärnan i det stärkta budgetramverket är en process där samtliga utgifter prövas mot varandra för att summan av alla kostnader ska hållas under utgiftstaket.

Det som fungerar för att hålla offentliga utgifter nere borde även kunna fungera för att pressa ner byråkratin. Svensk sjukvård är högt rankad i internationella studier men som en nyligen publicerad ESO-rapport visade är produktiviteten låg i Sverige jämfört med våra nordiska grannländer. Dålig styrning och krångliga it-system leder till att läkare och vårdpersonal tvingas utföra en massa kringssysslor som minskar tiden med patienterna.

Det finns beräkningar som visar att svenska läkare ägnar över 70 procent av sin arbetstid åt annat än direkt patientarbete.

I stället borde kärnverksamheten stå i centrum och vi borde införa ett tak för hur stor andel av arbetstiden som får ätas upp av byråkratin. Den exakta nivån kan diskuteras men 20 procent skulle kunna vara en lämplig utgångspunkt.

När det kommer en ny statistikenkät, uppföljningssystem eller sjukvårdens motsvarighet till en möbelpolicy så måste ledningen skära bort någon annan kringverksamhet för att inte spräcka byråkratitaket.

När regeringens välfärdskommission nu inleder sitt arbete efter årsskiftet vore det ett utmärkt nyårslofte att låta 2020-talet bli startskottet för en trimmad byråkrati där vård- och omsorgspersonal

får ägna huvuddelen av sin tid åt kärnuppgifterna. Det behövs inte en byråkratiutredning för att införa ett byråkratitak.

Mårten Blix